

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Autor/ka práce: Bc. Daniel Böhm

Název práce: Sociální kapitál v dospělosti: socializační vlivy rodinného prostředí

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Šafr, Ph.D.

Oponent/tka:

Navržené hodnocení: *výborně*

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíl práce je formulován srozumitelně. Strukturace textu je náročná, výklad směřuje k zodpovězení vytýčených otázek, nicméně někdy je to cesta pro čtenáře poněkud obtížná.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Ano. Jde o ojedinělý rozsah zahraničních zdrojů, které jsou navíc vskutku využity nikoliv jen mechanicky uváděny na základě studia sekundární literatury (autor je tedy skutečně četl a dává je vzájemně do kontextu). Paradoxně se tak nedostává prostor literatuře domácí provenience, stálo by za to zmínit i výsledky studií týkající se třídní zakotvenosti rodičovské výchovy, mezigeneračního přenosu sociálního kapitálu a problematiky participace na mimoškolních aktivitách současné mládeže (zejména studie A. Veselého, 2009, T. Katrňáka, 2004 a NIDM).

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

V empirické části jsou použita existující data z výzkumu SOÚ AV ČR. Jde o retrospektivní cross-sectional studii, proto mi možná v závěru chybí alespoň krátká diskuse ohledně důkazu kauzality jevů. Ač byl výzkum podrobně dokumentován jinde (Šmídová, Vávra a kol. 2010; Šafr 2009) a autor uvádí deskriptivní statistiky pro většinu nezávislých i závislých proměnných, tak argumentaci by prospělo, kdyby bylo uvedeno i třídění prvního stupně pro podíl lidí, kteří ne/chodili do kroužků. Použité vícerozměrné metody analýzy jsou zvládnuty na vysoké úrovni. Ocenit je třeba skutečnost, že autor zkoumá sociálního kapitál v dospělosti jako multidimenzionální koncept (na základě teorie vymezuje celkem pět indikátorů v kulturní a strukturní dimenzi).

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Argumentace je založena na interpretaci výsledků postupně budovaných regresních modelů jednotlivých dimenzí sociálního kapitálu v dospělosti, které vycházejí z položených otázek (budování modelů a jejich jednoznačnější interpretaci by prospěly explicitně formulované

hypotézy). Poněkud chybí základní popis rozdílů, které tyto otázky sledují pomocí třídění druhého stupně. Autor tak někdy tak trochu zapomíná pro komplexní modely, o co jde primárně – rozdíly v socializačních přístupech a účasti na mimoškolních aktivitách, zejména pak podle socioekonomického zázemí rodiny (viz dále doporučení pro obhajobu).

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?
Ano, jednoznačně.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Odkazový aparát splňuje formální náležitosti. Také další formální náležitosti jsou v pořádku. Možná že některé poznámky pod čarou mohly být v textu, respektive v případě tabulek spíše v příloze. Autor disponuje schopností psát nesmírně erudovaným odborným jazykem, nicméně někde se tak nechává unášet na vlnách a čas od času se objeví i jakési vědecké ptydepe. Například na straně 40: „Přechod na autoritářský výchovný styl může být důsledkem strukturní nedostatečnosti na straně rodičů.“

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Oceňuji osobitý způsob výkladu, promyšlenost (rozsáhlé) načtené literatury, schopnost syntézy zdrojů a jejich vzájemné konfrontace. Tyto „teoreticky erudované vstupy“ se pak projevují v zakotvenosti empirických analýz jakož i interpretaci výsledků, nicméně zde spatřuji též určité úskalí až jakési odtrženosti od sociální reality. Ocenit je také třeba nadstandardní zájem o téma a úsilí vložené do předložené práce.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Problematika utváření sociálního kapitálu je dosud nedostatečně probádána a vyznačuje se podmíněností zjištění v různém kulturně-historicko-institucionálním kontextu. K jejímu poznání se snaží přispět i předkládaná práce. Ukazuje vedle samotného vzdělání na významný vliv účasti na mimoškolních aktivitách v dětství. Řešení budou vždy obtížná a pravděpodobně povedou k nejednoznačným závěrům (i s ohledem na vícedimenzionalitu sociálního kapitálu). Předně je třeba oddělovat jednotlivé efekty v rozdílných životních fázích a vzájemnou provázanost struktury a jednání. Působí zde totiž vlivy přímé i zprostředkované. Kupříkladu předložená práce sleduje míru, kterou je objem sociálního kapitálu v dospělosti podněcován na jedné straně v dětství rodinou (postavením, aktivitami s rodiči a jejich výchovnými styly) a na straně druhé vlastní zkušeností v prostředí mimoškolních aktivit (kroužků či oddílů) a posléze skrze dosažený stupeň vzdělání. Jenomže mechanismus v pozadí bude nejspíše složitější, již chození do kroužků je podmíněno třídní pozicí rodičů stejně jako aktivity a výchovné styly. Oboje navíc přispívá k dosaženému vzdělání potomka. Navštěvování kroužků v sobě tedy rovněž nese informaci o třídně kulturním milieu rodiny původu, tj. volbě rodičů, což v práci není detailněji diskutováno (zmínka o intencionalitě rodičů je na straně 33, nicméně bez poukazu na její třídní podmíněnost). Proto pro obhajobu navrhuji tuto problematiku debatovat na pozadí uvedených teorií a to ve světle následujících empirických otázek:

Kolik lidí z generace potomků chodilo do kroužků apod.? Jaká je souvislost mezi kroužky a vzděláním rodičů? Jaké jsou bivariátní vztahy pro hlavní zjištění, tj. průměrné hodnoty vybraného indikátoru sociálního kapitálu v kategoriích proměnných, u nichž regresní model identifikoval zásadní vliv (např. kroužky nebo vzdělání)?

Celkové hodnocení práce:

Předkládaná práce je zdařilým pokusem o posouzení dvou okruhů vlivů – rodinného a mimo-rodinného – na odlišné dimenze sociálního kapitálu v dospělosti. Daniel Böhm prokázal, že umí formulovat sociologický problém, vyhledat a zapracovat relevantní literaturu, i srozumitelně vyjádřit závěry. Osvojil si také formální stránky sociologické práce (odkazový a citační aparát, struktura textu atd.). Proto, i přes některé výše uvedené poznámky a námitky, jeho magisterskou práci doporučuji k obhajobě a v případě zodpovězení navržených otázek, navrhuji hodnocení “výborně”.

Datum: 23. června 2012

Podpis: